

ЗМІСТ

НАЯВНІСТЬ ОПАЛЕННЯ ТА РИЗИК
ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ ЗУМОВЛЕНІ
ЗИМОЮ ТРУДНОЩІ 2

ЖИТЛО З НАЛЕЖНИМИ УМОВАМИ 3

ПОТРЕБИ, ЗУМОВЛЕНІ ЗИМОЮ 4

ЕКОНОМІЧНІ ОБМЕЖЕННЯ ТА
ПРІОРИТИЗАЦІЯ ПОТРЕБ 5

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

- По всій Україні, особливо у регіонах, які значно постраждали від конфлікту, перед населенням постають серйозні проблеми з опаленням. Майже половина респондентів Опитування загального населення (GPS), які розмірковують про переїзд, називають вагомим фактором прихід зими.
- Житлові умови в Україні варіюються залежно від статусу переміщення та відстані до прифронтових територій. Хоча більшість респондентів, за їхніми словами, мають належні житлові умови, ВПО, особливо на півдні, вказують на суттєво гірші житлові умови порівняно із загальним населенням. Серед тих, хто вважає свої оселі непридатними для життя, досить поширені потреби в ремонті.
- По всій Україні з огляду на можливий дефіцит електропостачання та ймовірність складних погодних умов узимку переважає потреба в зимових речах, зокрема постільній білизні, ковдрах, теплому одязі та опалювальних приладах. Ця потреба особливо гостро постає серед ВПО, яким складніше забезпечити себе цими предметами першої необхідності.
- У країні спостерігаються значні економічні труднощі, пов'язані з забезпеченням зимовими речами, адже більшість українців не в змозі придбати необхідне тверде паливо.

КОНТЕКСТ

Станом на жовтень 2023 року в статусі внутрішньо переміщених осіб залишається приблизно 3 674 000 осіб, а за кордон виїхало приблизно 6 338 100 осіб (згідно з даними УВКБ ООН станом на 21 листопада 2023 року). За оцінками Міжнародної організації з міграції (МОМ), 4 573 000 осіб повернулися до звичного місця проживання після певного періоду переміщення, причому 22% із них повернулися з-за кордону. Ще 298 000 осіб повернулися з-за кордону і розселилися по всій Україні у статусі ВПО.

Станом на листопад 2023 року Україна потерпає не лише від безпосередніх наслідків конфлікту, але й від інших труднощів, пов'язаних із настанням зими. Ця ситуація висунула на перший план проблеми, пов'язані з опаленням, житлом, сезонними зимовими потребами та спроможністю витримати суворі погодні умови зимового сезону.

Цей короткий звіт надає уявлення про загальну готовність до зими з охопленням таких аспектів, як наявність опалення, придатність житла до зимових умов та особливі потреби населення, пов'язані із зимою. Висновки ґрунтуються на результатах Опитування загального населення (GPS), Оцінки потреб у твердому паливі (SFA) та Оцінки мобільності та потреб (MaNA). Мета цього огляду полягає в наданні необхідної інформації суб'єктам гуманітарного реагування для формування та реалізації цілеспрямованих стратегій проходження зими.

МЕТОДОЛОГІЯ

Дані, представлені в цьому звіті, отримано на замовлення МОМ та зібрано MultiCultural Insights у ході раунду 14 Опитування загального населення. Дані було зібрано в ході телефонних інтерв'ю з респондентами, визначеними під час національного репрезентативного опитування, що охопило 20 000 осіб. Такі дані включають результати інтерв'ю з 1 493 ВПО, 1 653 особами, що повернулися, та 2 002 непереміщеними особами, які були проведені в період із 3 по 25 вересня 2023 року. Ознайомитися з новими звітами можна тут: [звіт про переміщення](#) та [звіт про повернення](#).

Усі інтерв'ю проводилися шляхом набору випадкових телефонних номерів із використанням методу автоматизованого телефонного опитування, що дало змогу отримати результати із загальною похибкою 1,35% і довірчим інтервалом 95%. Дослідження охоплювало всю територію України за винятком Кримського півострова і районів Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей, які перебувають під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, де наразі відсутнє покриття українських операторів телефонного зв'язку. Усі інтерв'ю проводилися анонімно. Перед початком інтерв'ю респондентів просили надати згоду на його проведення. До груп інтерв'юерів увійшли як чоловіки, так і жінки. Інтерв'ю проводили українською та російською мовами. Вибір мови залежав від уподобань кожного з респондентів.

[Оцінка потреб у твердому паливі \(SFA\)](#) — це дослідження, яке МОМ проводить кожні два місяці для розуміння пропозиції, попиту та цін на тверде паливо в Україні, що має вирішальне значення для проходження зимового періоду. SFA, яке проводиться кожні два місяці впродовж 10-денного періоду, охоплює 23 області України з аналізом ситуації як у містах, так і в сільській місцевості або в прифронтових зонах. Дані збирали у період з 15 по 22 серпня 2023 року шляхом проведення інтерв'ю з продавцями та контактними особами на рівні громад: принаймні з двома представниками кожної з цих груп у кожному населеному пункті. У ході цих інтерв'ю було зібрано інформацію про види, ціни, наявність і якість палива з приділенням особливої уваги диференціації якості палива на основі теплотворних властивостей. У SFA взяла участь низка торговельних майданчиків: від виробників до місцевих магазинів і великих торговельних мереж. Хоча висновки, отримані за результатами дослідження, містять цінні відомості про регіональні ринки твердого палива, загалом вони не є репрезентативними, проте відображають конкретні зрізи динаміки пропозиції в оцінених населених пунктах. Такий цільовий підхід забезпечує чітке розуміння потреб у паливі та наявності палива у різних регіонах України.

Для отримання додаткової інформації про методологію і структуру вибірки див. [Методологічну довідку](#) для GPS та [звіт SFA](#).

НАЯВНІСТЬ ОПАЛЕННЯ ТА РИЗИК ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ ЗУМОВЛЕНІ ЗИМОЮ ТРУДНОЩІ

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

1 Проблеми з опаленням спостерігаються по всій Україні, особливо у прифронтових областях. Результати Опитування загального населення вказують на істотний дефіцит основних опалювальних приладів і прогнозовану нестачу твердого палива впродовж зими внаслідок первинного і вторинного впливу нинішньої війни та подальших обмежень доступу чи ланцюгів постачання. Водночас майже половина респондентів Опитування загального населення, які обмірковують переїзд, називають прихід зими впливовим фактором. Домогосподарства зазнають значного ризику перебоїв із опаленням через дефіцит вторинних або третинних джерел опалення, зокрема у випадку успішних російських атак по інфраструктурі.

Наявність опалення

Наявність надійного опалення в різних частинах України є нерівномірною. У певних областях жителям може бути доступний лише один із типів опалення або навіть жоден із них. У декількох областях, у тому числі Донецькій, Київській, Чернівецькій, Тернопільській і Волинській, ключові інформатори (КІ) повідомили, що систему газового опалення мають дуже мало (1–25%) жителів. Аналогічно, у Чернівецькій, Одеській і Житомирській областях КІ повідомили, що лише невелика частина (1–25%) жителів мають систему електричного опалення. **Відсутність вторинного або третинного способів опалення може загрожувати стійкості домогосподарств у зимовий період.**

Ризик переміщення

Порівняно незначна частка (5%) усіх респондентів, що обмірковують від'їзд із поточного місця перебування, стрімко зростає до 22% серед ВПО і залишається на рівні 5% серед осіб, що повернулися. **У межах цієї підгрупи чималий відсоток (44%) називають зиму суттєвим мотиваційним чинником свого рішення.**

У сільській місцевості 54% респондентів визначають прихід зими суттєвою причиною замислитися про переїзд, що підкреслює актуальність питання наявності опалення на таких територіях. Натомість у великих містах лише 26% вважають зиму суттєвим фактором для переїзду, що свідчить про кращу ситуацію тут із наявністю надійніших або різноманітніших опалювальних ресурсів і ймовірність відключень електроенергії можуть впливати на рішення щодо переміщення.

Уявлення про рекомендовану сезонну кількість дров

Висновки Оцінки потреб у твердому паливі свідчать про те, що **значний відсоток продавців у всіх регіонах країни вважають поточну рекомендовану сезонну кількість дров (8 м³ на домогосподарство) недостатньою.** Зокрема, 42% продавців у містах, 37% у сільській місцевості та 63% у прифронтових зонах вважають цю рекомендовану кількість недостатньою.

Наявність опалювальних приладів (Опитування загального населення)

20% респондентів повідомляють про відсутність необхідних узимку опалювальних приладів, як-то електричних обігрівачів або котлів, що працюють на твердому паливі

36% ВПО повідомляють про відсутність опалювальних приладів

Три найбільші області за відсотком респондентів, які повідомляють про відсутність опалювальних приладів

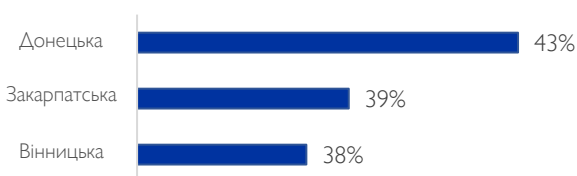

Доступність твердого палива для опалення (Опитування загального населення)

24% респондентів повідомляють про дефіцит твердого палива для опалення

47% респондентів у сільській місцевості повідомляють про дефіцит твердого палива для опалення

Три найбільші області за відсотком респондентів, які повідомляють про дефіцит твердого палива для опалення

Наявність засобів накопичення енергії та освітлення (Опитування загального населення)

39% респондентів, які повідомляють про відсутність засобів накопичення електроенергії та рішень з освітлення, у тому числі павербанків, генераторів, акумуляторів або приладів освітлення

57% ВПО повідомляють про відсутність засобів накопичення електроенергії та рішень з освітлення

Три найбільші області за відсотком респондентів, які повідомляють про відсутність засобів накопичення енергії та освітлення

ЖИТЛО З НАЛЕЖНИМИ УМОВАМИ

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

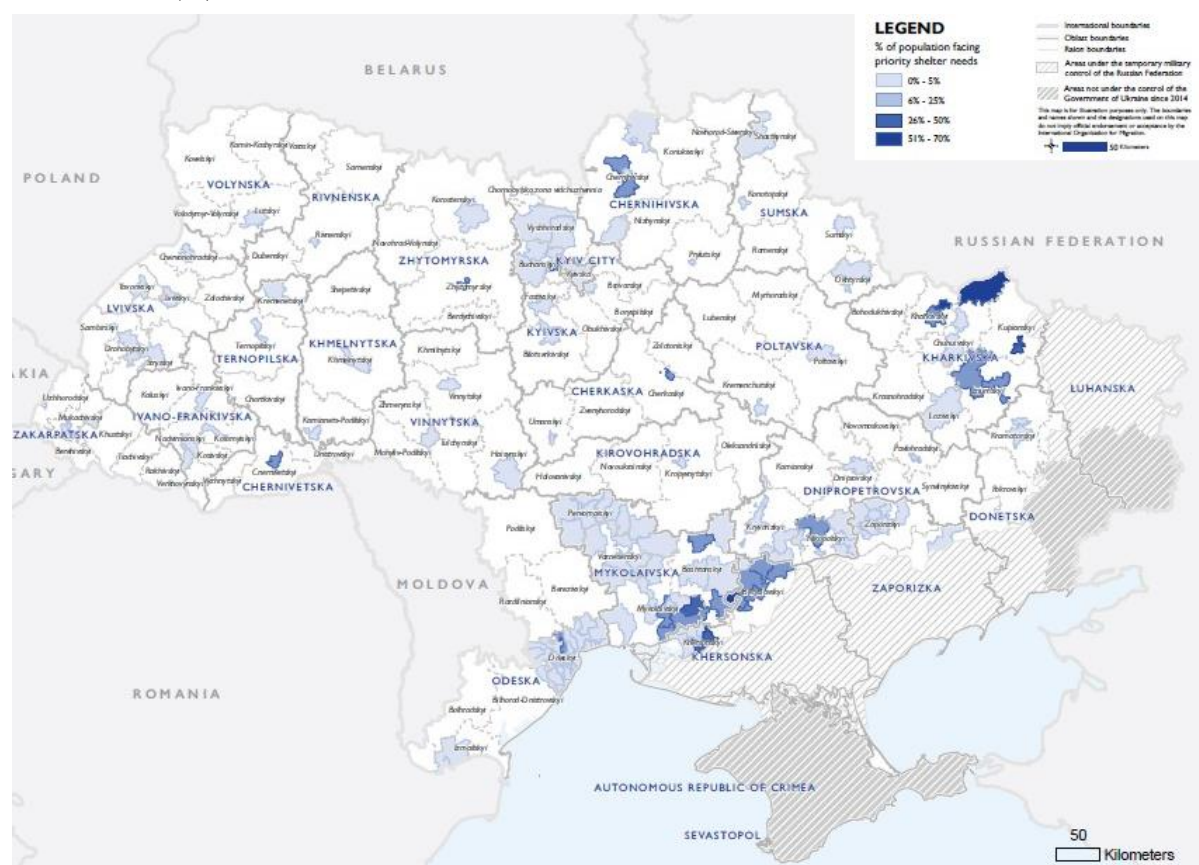
2 Попри те, що більшість опитаних вважають свої житлові умови належними, дані Опитування загального населення свідчать про значні потреби в ремонті будівель та інженерних комунікацій для забезпечення готовності до зими, а також про високий попит на утеплення житла, на що вказали КІ в ході Оцінки потреб у твердому паливі. Крім того, певні групи, в тому числі ВПО на півдні, повідомляють про значно гірші житлові умови.

Дані GPS демонструють, що переважна більшість загального населення (93%) вважає своє нинішнє житло придатним для зимування. Однак серед тих респондентів, які вважають свої житлові умови неналежними, помітний відсоток вказує на потребу в ремонті чи покращенні електромереж (28%), газопроводу та гарячого водогону (24%), дахів (33%), стін (44%) і вікон (44%) для підготовки до сезону холодів. Водночас, за даними КІ, опитаних у ході другого раунду Оцінки мобільності та потреб (MaNA), лише 3% населення оцінили громад по всій країні не мають безпечного житла з належними умовами, тобто житла, яке наразі не пошкоджене внаслідок війни, має достатню площу і обладнане опалювальними та сантехнічними системами.

Це свідчить про те, що, хоч більшість населення країни і має загалом нормальні житлові умови, значний відсоток населення все ж потребує допомоги із забезпеченням належної підготовки до зими.

Придатність житла до зимового періоду приблизно однаково оцінюють у різних типах населених пунктів: придатним до зимового періоду вважають своє житло 93% населення сільської місцевості порівняно з 94% населення великих міст. Найменш схильними вважати свої житлові умови належними були мешканці Херсонської області (85%). КІ у половині з 10 громад, оцінених у Херсонській області, повідомили про те, що не менше 20% населення не мають безпечного житла з належними умовами.

Мапа 1. Відсоток населення з обмеженим доступом чи без доступу до безпечного житла з належними умовами, за громадами (Оцінка мобільності та потреб)

ВПО загалом мають гірші житлові умови

ВПО менш схильні вважати свої житлові умови належними: лише 86% оцінюють своє житло як придатне. Цей показник стабільний як на заході, так і на сході. Відсоток ВПО, що повідомляють про належні житлові умови, є найменшим на півдні (75%). Водночас по всій країні 91% осіб, що повернулися, назвали свої житлові умови належними.

Наслідки конфлікту для житлового фонду та роль програм допомоги для постраждалого населення

На національному рівні 14% респондентів повідомляють про те, що володіють будинком або квартирою, які було пошкоджено чи

внаслідок обстрілів чи воєнних дій із лютого 2022 року. Цей показник значно вищий на сході (23%) та півдні (20%), а також серед ВПО (47% повідомляють про таку шкоду). Крім того, якщо врахувати отриману допомогу, 23% респондентів на загальнонаціональному рівні повідомляють про те, що скористалися підтримкою у вигляді ремонту житла, нового житла, компенсації чи інших видів допомоги. Рівень такої підтримки помітно вищий серед осіб, що повернулися (30% повідомляють про отримання допомоги), та на сході (про таку допомогу згадують 28%).

ПОТРЕБИ, ЗУМОВЛЕНІ ЗИМОЮ

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

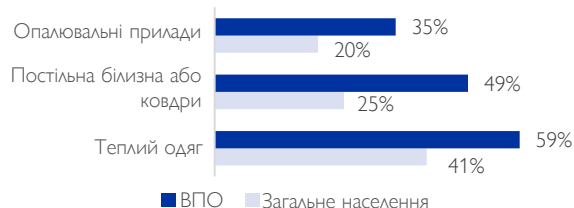
3 Результати Оцінки потреб у твердому паливі та Опитування загального населення вказують на потребу в зимових речах, у тому числі постільній білизні, ковдрах, теплому одязі та опалювальних приладах, з огляду на можливий дефіцит електропостачання та складні погодні умови взимку. ВПО є найбільш вразливою групою населення, адже стабільно озвучує найвищий рівень потреб, зумовлених зимовим періодом.

Значний відсоток респондентів Опитування загального населення прогнозує потребу в найнеобхідніших зимових речах: **25% потребують постільної білизни або ковдр, 41% — теплого одягу, а 20% — опалювальних приладів**. Хоча 28% ще не забезпечили себе сировиною для опалення, жителі сільської місцевості демонструють більші потреби в ній (52%), що свідчить про залежність від твердого палива у такій місцевості. Натомість у великих містах лише 10% жителів ще не забезпечені сировиною для опалення. У різних областях спостерігаються різні ситуації: так, **понад 50% респондентів у Вінницькій, Запорізькій, Тернопільській і Херсонській областях вказують на потребу в зимовому одязі для прийдешньої зими, водночас 44% респондентів у Херсонській області повідомляють про потреби в постільній білизні чи ковдрах**. Це відображено в Оцінці мобільності та потреб, згідно з яким у половині з 10 оцінених громад у Херсонській

області понад 20% населення, за оцінками КІ, відчуває дефіцит основних побутових товарів, у тому числі зимових речей. Як наголосив ключовий інформатор Мирівської громади: *«Люди стурбовані наближенням зими, адже погано підготовані через дорожнечу товарів необхідних в зимовий період»*.

Зафіксовані в Опитуванні загального населення потреби в зимових речах підтверджено результатами Оцінки потреб у твердому паливі. КІ повідомляють про значні потреби в опалювальних приладах на твердому паливі як у міській (59%), так і в сільській (51%) місцевості, що вказує на загальну стурбованість населення через ситуацію з опаленням. Більше того, 20% КІ у сільській місцевості повідомляють про потреби в зимовому одязі, тоді як у містах цей показник становить 11%.

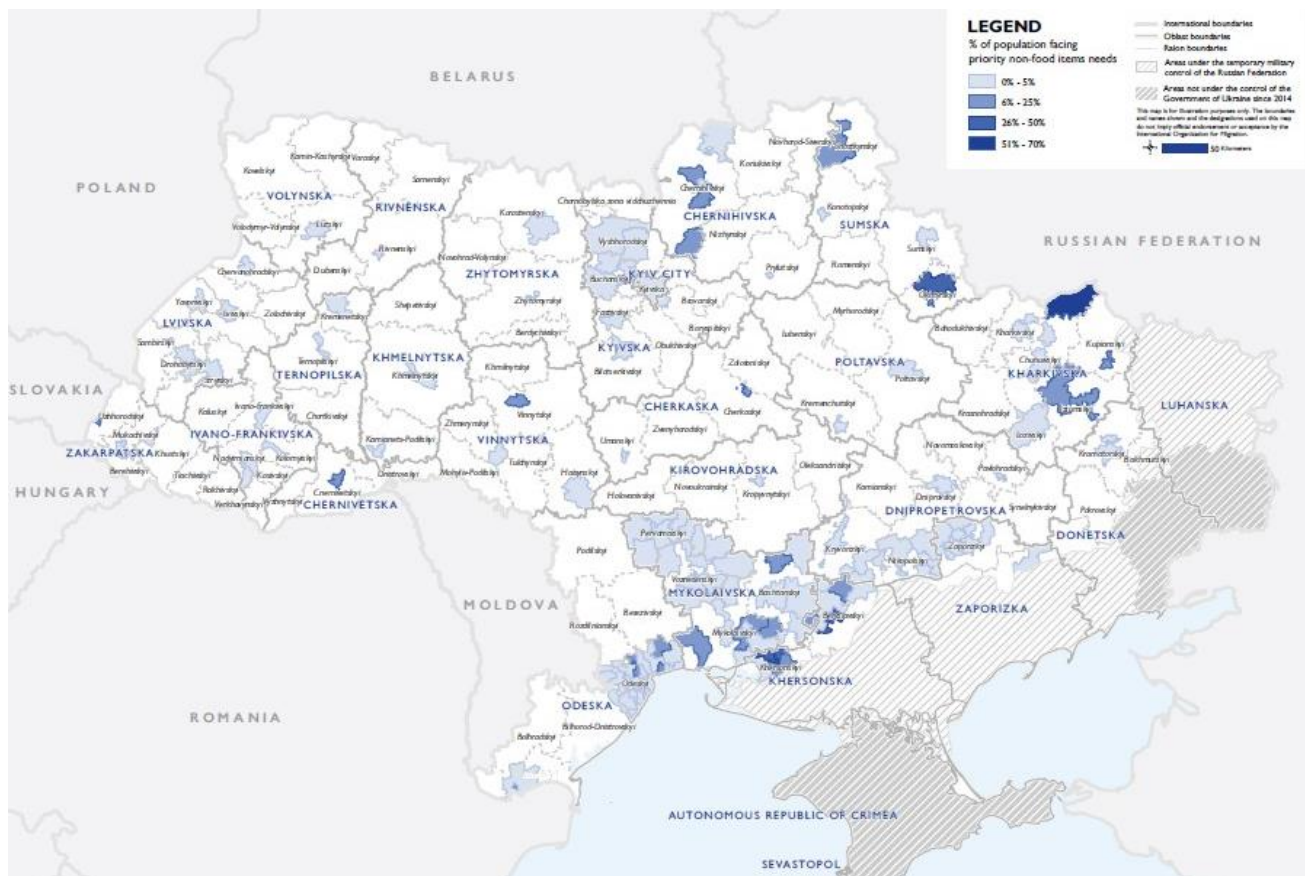
Відсоток осіб, що повідомляють про потреби в найнеобхідніших зимових речах (Опитування загального населення)

Серед ВПО рівень потреб, зумовлених настанням зими, вищий

Найвищий рівень потреб, зумовлених настанням зими, зафіксовано серед ВПО, 59% з яких потребують теплового одягу, 49% — постільної білизни або ковдр, а 35% — опалювальних приладів. **Особливо потерпають ВПО у Дніпропетровській, Донецькій та Івано-Франківській областях, де понад 60% повідомляють про потребу в теплому одязі**. У Дніпропетровській, Харківській областях та місті Києві понад 40% ВПО повідомляють про потребу в постільній білизні або ковдрах.

Мапа 2. Відсоток населення, що відчуває дефіцит базових побутових товарів, за громадами (Оцінка мобільності та потреб)

ЕКОНОМІЧНІ ОБМЕЖЕННЯ ТА ПРІОРИТИЗАЦІЯ ПОТРЕБ

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

4 Результати як Опитування загального населення, так і Оцінки потреб у твердому паливі свідчать про економічні труднощі, що постають перед українцями в намаганнях забезпечити себе базовими зимовими речами. Більшість не в змозі дозволити собі придбати необхідне паливо, тому вони надають перевагу фінансовій підтримці, щоб пережити холодний період.

Результати Опитування загального населення і Оцінки потреб у твердому паливі вказують на економічні труднощі, що постають перед українцями у зв'язку з підготовкою до зими. Згідно з результатами Опитування загального населення, щонайменше 61% респондентів відчують брак фінансової підтримки, що підтверджують висновки за результатами Оцінки потреб у твердому паливі про поширеність проблеми нестачі грошей для закупівлі твердого палива на додачу до проблем, пов'язаних із його доступністю та наявністю. У сільській місцевості зафіксовано вищий відсоток (65%) респондентів, яким бракує фінансової підтримки, порівняно з великими містами (57%). **Найбільш вразливим виявилося переміщене населення, адже 74% ВПО відчують нестачу фінансової підтримки.**

Ще більшої напруги цій ситуації додає те, що 67% респондентів Опитування загального населення визнають, що фінансово не здатні забезпечити себе необхідною кількістю твердого палива на весь зимовий сезон.

Особливо гостро ця проблема постає у Дніпропетровській, Донецькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Харківській, Херсонській та Хмельницькій областях, де понад 70% респондентів повідомляють про брак коштів для придбання твердого палива на зиму. Фінансову напругу визнає ключовий інформатор у Кіровоградській області: *«Платоспроможність населення є низькою, і очікується, що далеко не всі зможуть придбати тверде паливо».*

Згідно зі звітом Оцінки потреб у твердому паливі, 51% КІ у містах повідомляють про потребу забезпечити фінансову доступність послуг централізованого опалення, порівняно з 19% КІ у сільській місцевості. Водночас схожа потреба існує і з доступом до стабільного електропостачання: про неї повідомили 53% КІ у містах і 52% КІ у сільській місцевості.

67% респондентів визнають, що фінансово не здатні забезпечити себе необхідною кількістю твердого палива на весь зимовий сезон

61% респондентів повідомляють про брак фінансової (грошової) підтримки

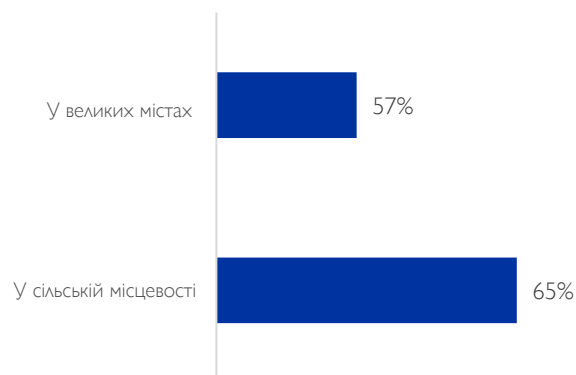

74% ВПО повідомляють про брак фінансової (грошової) підтримки

58% осіб, що повернулися, повідомляють про брак фінансової (грошової) підтримки

Відсоток осіб, які повідомляють про брак фінансової підтримки, за типом населених пунктів (Опитування загального населення)

Пріоритизація потреб

Дані Опитування загального населення вказують на те, що грошова або фінансова допомога є найбільш критичною потребою для 45% респондентів. Також значний відсоток населення потребує павербанків або генераторів (13%) та твердому паливі для опалення приміщень (11%). Відсоток респондентів, які вважають ці потреби найкритичнішими, варіює залежно від типу населеного пункту: у великих містах 15% надають перевагу павербанкам чи генераторам і лише 3% — твердому паливу для опалення, тоді як у сільській місцевості ці показники становлять 11% і 20% відповідно. В принципі це вказує на нагальність потреби в забезпеченні вразливого населення ресурсами, які є критично важливими для підтримання тепла та світла впродовж зими. Для усунення цих труднощів особливо важлива цільова фінансова підтримка.

Відсоток осіб, які повідомляють про вказані потреби у зв'язку з підготовкою до зими, за типом населених пунктів (Опитування загального населення)

